

„GEOVEDY PRE KAŽDÉHO“

Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta,
Katedra fyzickej geografie a geoekológie

a spoluriešiteľské organizácie:

Gymnázium, Ul. Ladislava Sáru 1, Bratislava
Gymnázium na Hubeného ulici, Hubeného 23, Bratislava
Gymnázium Matky Alexie, Jesenského 4/A, Bratislava

NÁRODNÝ PARK DONAU-AUEN V RAKÚSKU

RNDr. Katarína Zlochová, PhD.

2012

Dunaj je európskym fenoménom. Táto alpská rieka, dlhá 2850 km s inundačným územím o rozlohe 817 000 km², spája navzájom 10 európskych štátov a 12 vzácnych chránených európskych prírodných území (tzv. DanubeParks).

Na území Rakúska má Dunaj ešte charakter alpskej rieky a preto sa na jeho toku v rokoch 1955 až 1997 vybuďovalo až 10 vodných elektrární. Posledné trasy voľne tečúceho Dunaja s viditeľnou štruktúrou vedľajších a mŕtvych ramien, ako aj dynamika toku (až 7 m vysoké záplavové vlny), sa zachovali už len pri Wachau a východne od Viedne, a to aj napriek regulačným opatreniam uskutočnených v 19. storočí.

Už v roku 1973 sa začali v kontexte s týmto vzácnym územím pod Viedňou objavovať prvé úvahy a plány o jeho zachovaní a ochrane (Národný park Niva riek Dunaj-Morava-Dyje). V roku 1978 sa uskutočnilo vyhlásenie územia Lobau za chránenú prírodnú oblasť a v roku 1979 vznikla Chránená krajinná oblasť Moravsko-dunajsko-dyjské luhy. Tieto mokrade boli v roku 1983 zaradené na základe Ramsarskej konvencie medzi mokrade svetového významu.

Napriek ochranárskym snahám rakúska vláda odsúhlasila výstavbu najväčšej vodnej priehrady na Dunaji pri Hainburgu. V roku 1984, pred zahájením stavby, však tisíce ľudí začalo proti výstavbe protestovať a demonštranti obsadili strategickú časť územia lužných lesov pri obci Stopfenreuth. Po neúspešnom policajnom zásahu proti demonštrujúcim nariadila spolková vláda dočasné pozastavenie projektu. Doplnkový vedecký výskum územia následne preukázal, že dunajské luhy ležiace východne od Viedne spĺňajú kritériá národného parku. Následne v roku 1989 zorganizovala WWF-Rakúsko dobrovoľnú finančnú zbierku, z výťažku ktorej sa podarilo WWF organizácii od rakúskeho štátu odkúpiť 411 ha strategického lužného lesa v katastri Regelsbrunner Au.

Na základe daných skutočností rakúska spolková vláda odstúpila od plánovaného projektu výstavby vodného diela Hainburg a v roku 1996 bol na základe spoločnej dohody medzi Rakúskou republikou a jej spolkovými krajinami Dolným Rakúskom a Viedňou vyhlásený Národný park Donau-Auen, prvý rakúsky nížinný park riečnych mokradí kategórie II, uznaný IUCN.

Národný park Donau-Auen je vo svete jedinečný tým, že leží medzi dvoma európskymi veľkomestami – Viedňou a Bratislavou. Rozprestiera sa pozdĺž toku Dunaja a jeho hranicu tvorí hranica dunajského lužného lesa. Momentálna rozloha národného parku je 9 300 ha, v budúcnosti sa však plánuje rozšíriť na plochu 11 000 ha. Vyše 36 km toku

Dunaja je súčasťou národného parku, ktorého najväčšiu plochu zaberajú dunajské lužné lesy (65%), menšie územie pokrývajú mokraďové lúky (15%) a vodné plochy (20%).

Tento nádherný kus prírody je výnimočný nielen veľkou rozmanitosťou živočíšnych a rastlinných druhov, ale aj rôznorodosťou biotopov. Priamo v rieke, ale aj na jej štrkových brehoch a ostrovoch, v jej bočných a mŕtvych ramenách, v príkrych svahoch jej brehov, či na mokraďových lúkach a v tajuplných lužných lesoch žije vyše 30 druhov cicavcov, 100 druhov hniezdiacich vtákov, 60 druhov rýb, 13 druhov obojživelníkov, 8 druhov plazov, množstvo bezstavovcov, ako aj 800 druhov vyšších rastlín. Tento prírodný klenot je nielen domovom a útočiskom ohrozených druhov živých organizmov, ale aj ich migračným koridorom medzi alpským a karpatským pohorím. Okrem toho plní dôležitú funkciu tzv. zelených pľúc celého okolitého regiónu, ako aj kvalitného rekreačného priestoru „na dosah ruky“ pre obyvateľov obidvoch veľkomiest a celého regiónu.

Národný park Donau-Auen disponuje aj viacerými informačnými centrami, ktoré sú zároveň i dômyselnými edukačnými centrami, a to nielen pre návštevníkov, ale najmä pre žiakov a študentov okolitých škôl. Najzaujímavejším infostrediskom je Centrum národného parku- zámok Orth (schlossORTH Nationalpark-Zentrum), situované na polceste medzi Bratislavou a Viedňou, na ľavom brehu Dunaja. V interiéri starobylého zámku v obci Orth an der Donau prekvapí návštevníkov stála audiovizuálna výstava „DonAUräume“ (aj v slovenskej mutácii). Hravou formou (napr. prostredníctvom barokového divadla) tu získajú veľké množstvo zaujímavých informácií o vzniku lužného lesa, ako aj o jeho obyvateľoch, o histórii formovania sa celého okolitého regiónu a prostredníctvom najväčšej orthomapy v Rakúsku môžu zaregistrovať celé územie národného parku aj s veľkomestami pohľadom orliaka morského. Vedľa zámku sa nachádza prírodný areál Zámocký ostrov s niektorými živými obyvateľmi národného parku (korytnačky močiarne, sysle, plazy) a s najväčšou pozorovateľňou pod vodou v Rakúsku, kde môžete určovať dunajské ryby. Okrem toho je v zámku Orth zaujímavé vlastivedné múzeum zamerané na miestnu históriu, ako aj život obyvateľov danej obce. Ďalšie infocentrá Národného parku Donau-Auen sú umiestnené v zámku Eckartsau, v obci Stopfenreuth, v Hainburgu – v Kulturfabrik, ako aj priamo vo Viedni, t.j. vo viedenskej časti národného parku Lobau, kde sa nachádza informačno-edukačné centrum tzv. Dom národného parku wien-lobAU (Nationalparkhaus wien-lobAU).

Národný park Donau-Auen je aj členom partnerskej organizácie projektov Alpsko-karpatského koridoru (AKK), cieľom ktorých je plánovanie opatrení na zmapovanie

a vytvorenie priepustných migračných koridorov pre voľne žijúcu zver medzi Alpami a Karpatmi. Prioritou národného parku sa stalo vzdelávanie sprievodcov prírodou, pretože úspešná realizácia projektov závisí aj od potrebnej komplexnej informovanosti obyvateľov žijúcich v oblasti AKK.

Okrem environmentálnych aktivít má Národný park Donau-Auen rozpracovanú aj pestrú paletu ekologicko-revitalizačných a výskumných projektov. Projekty zamerané na obnovu pririečnej krajiny na území národného parku, ako napr. opätovné spojenie odrezaných vedľajších dunajských ramien s hlavným tokom, či postupné odstraňovanie kamenných brehových opevnení, získali dvakrát finančnú podporu Európskej komisie v rámci programu LIFE- Nature. Územie národného parku má spracovanú digitálnu mapu štruktúry lesov a celoplošnú taxáciu lesov. Ďalšími prioritami NP Donau-Auen je druhová ochrana i regulácia lesnej zveri.

Literatúra

Nationalpark Donau-Auen: Leitungsbericht 2007 – 2011, Vyd. Nationalpark Donau-Auen GmbH Schloss Orth, 2304 Orth/Donau, 2012, 75 s.

Kuhn, M., Rosenberger, M. (2012): Príručka pre sprievodcov prírodou /Didaktické cesty naprieč Alpsko-karpatským koridorom/, Vyd. Nationalpark Donau-Auen GmbH Schloss Orth, 2304 Orth/Donau, 101 s.